

Thor Skott Hansen

“Frimurerbrødre som musikerprofiler i Norge og Norden”

Om foredragsholderen:

Thor Skott Hansen er seniorrådgiver, kantor og frimurer av X grad. Han er fast medlem av Forskningslogen Niels Treschow og har drevet forskningsarbeide på blant annet Friedrich August Reissigers rituelle musikk (bildet) .

“Frimurerbrødre som musikerprofiler i Norge og Norden”

Personoversikt

Kildene til denne presentasjonen er matriklene, historiske jubileumsberetninger og egen forskning som forteller oss om sangerne, musikerne og organistene som har tjent Den Norske Frimurerorden gjennom tidene. I tillegg har jeg studert andres forskning og nordiske frimurerleksikon.

Gründerne fra sangkoret

”Ifølge aktene” ble Frimurerens Sangforening Oslo, startet på sommeren i 1842, men det var sang og musikk i Leoparden lenge før den tid. Den første leder for musikken i Leoparden, var kantor ved Katedralskolen **Andreas Flintenberg** (1735 – 1813), samtidig som den ikke ubetydelige Bernt Anker, var logemester. Neste musiker var **Lars Møller Ibsen** (1787 – 1846) opptatt til frimurer i 1819. Han skrev bl.a. rituell musikk ca 1830, som ble benyttet frem til 1846. Han var også sanglærer/kantor ved Katedralskolen og fra 1829 sangmester ved Christiania offentlige Theater. Kantorstillingen ved Katedralskolen var på den tiden en posisjon som medførte status i datidens Christiania.

Den første ”importerte” musikeren var fiolinisten **August Schrumph** (1804 – 1856) f. Güstrow som lå i Holstein og på den tiden var dansk. Schrumph kom til Norge på konsertturne, (hvilket år ???) sammen med broren Oscar, og endte som dirigent ved Christiania Theater

Han var opptatt som frimurer i hjembyen og ble adoptert i St.Olaus 1830. *Schrumph* ledet koret ved innvielsen av den nye logebygningen på Grev Wedels Plass 4.april 1839 og var dirigent for Frimurerens sangkor ved den offisielle stiftelsen i 1842.

Friedrich August Reissiger (født 1809 i byen Belzig i Sachsen i Tyskland og døde i 1883 i Fredrikshald/Halden.) Han var komponist, organist, kapellmester, sangpedagog og kordirigent, og kom til Christiania/Oslo i 1840, engasjert som sangmester og dirigent ved Christiania Theater. Flyttet videre til Halden i 1850 som følge av å ha blitt avskjediget ved teateret.

Han gjorde en meget flott jobb i Halden som bymusikant, organist og dirigent for militærmusikken på Fredriksten festning. Han maktet å holde sin posisjon som en av de ledende norske musikere, på tross av at han levde i provinsen. Sammen med Behrens, Conradi og Kjerrulf skapte Reissiger mannskorbevegelsen i Norge, hvis gjennombrudd vi regner var i 1843. Et resultat av dette var Studentersangforeningen som ble stiftet i 1845.

Reissiger ble opptatt som frimurer i 1844 og ble dirigent i koret i 1845. Har skrevet flere ting for sangforeningen og frimureriet, hvorav noe er bevart. Det mest sentrale er ritualmusikk vi fremdeles bruker og han må regnes som den fremste frimurerkomponist i norsk sammenheng.

Flintenberg, Møller Ibsen, Schrumph og Reissige er gründerne av det frimureriske musikkliv i Norge.

Andre vi kan regne med til perioden frem til 1900 er:

C.G.F Arnold (1794 - 1883) født i Würtemberg, kom til Norge i 1847. Opptatt i St.Olaus 1851.

Paolo Sperati (1821 – 1884) født i Torino, kom til Norge første gang i 1850. Opptatt i St.Olaus 1859. Sperati var årsaken til at Reissiger ble avskjediget ved Christiania Theater.

Bredo Lassen (1838 – 1888). Ledet sangforeningen i tiden 1868 – 1888. Opptatt i Leoparden 18/11 – 1867.

Olaus Andreas Grøndahl (1847-1923), var en norsk dirigent, komponist og sanginstruktør. Han var gift med Agathe Backer-Grøndahl. O. A. Grøndahl studerte 1873 i Köln og Leipzig. Han ledet etter hvert en rekke sangforeninger i Oslo. Ledet Frimurernes sangforening i tiden 1888 – 1913. Ble opptatt i Leoparden 6/3 – 1882 av kong Oscar II personlig.

Fra orkesteret

Ole Olsen (1850 -1927), organist, dirigent og komponist. Studerte ved konservatoriet i Leipzig. Overtok 1877 dirigentstillingen i Musikforeningen i Oslo etter Johan Svendsen. I 1884 ble han dirigent for 2.Brigades musikkorps i Oslo, og var 1899–1919 armémusikkinspektør med majors rang. Komponerte bl.a. den berømte *Solefaldssang*. Ble opptatt til frimurer i loge Gustav i Drammen i 1880 og var i tiden 1894 – 1908, den første dirigent for Frimurernes orkester

Gustav Fredrik Lange (1861 - 1939), var en norsk fiolinist og komponist, i sin tid ansett som en av landets ypperste. Han var ansatt i Oslo Filharmoniske Orkester såvel som ved teaterensemblene Christiania Theater og Nationaltheatret. Sammen med Ole Olsen og Edvard Grieg laget han musikk til Henrik Ibsens lystspill *De unges forbund*. Lange var dirigent og arrangør for Frimurernes orkester i tiden 1921-36. I Halden hadde han kammerkvartett med Oscar Borg (hans fiolinlærer i ungdommen). Lange var medstifter av Oslo musikk lærerforening, Norske musikk læreres landsforbund og Norsk Tonekunstnersamfund. Opptatt som frimurer i Rosene i 1921.

Harald Brager-Nielsen (1900 – 1980), var en norsk dirigent og fiolinist som studerte i Leipzig og deretter i Paris. Brager-Nielsen var dirigent for Studentorkesteret i 46 år og bygget opp orkesteret til symfonisk besetning. Han var dirigent for Frimurernes orkester i 1936 – 1972 og koret i tiden 1946 – 1972.

Lennart Nordløf Knudsen (1913 - 2006) organist, dirigent og fagottist. Ledet frimurerorkesteret 1972 – 1977.

Aage Wallin, (1914 - 1996) var en norsk fiolinist. Han debuterte allerede i 1934. Fra 1946 til 1978 var Wallin 1. konsertmester i Kringkastingsorkestret og medlem av Den norske Kammertrio. Fra 1954 var han medlem av Den norske strykekvartett. Dirigent for frimurerorkesteret i tiden 1977 – 1994.

Bjørn Melleberg, 1941, musiker, komponist og dirigent. Major og sjef for Stabsmusikken i Oslo. Siden fast arrangør for Forsvarets musikk. Dirigent for frimurerorkesteret fra 1994.

Sangere

Thorvald Amund Lammers (1841 -1922) var en norsk komponist, operasanger (baryton) og kordirigent. Han var Norges betydeligste mannlige sanger på slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet. Thorvald Lammers var gift med sangerinnen Mally Lammers. Han spilte allerede som tiåring fiolin, bratsj og piano, og tok senere en sangutdannelse. I 1870 studerte han for Fritz Ahrlberg i Stockholm og i 1871 for Francisco Lamperti i Milano. I 1873 hadde Lammers sin debut på Christiania Theater i Vincenzo Bellinis opera Norma. 1874–1877 jobbet han både ved Christiania Teater og ved et operaselskap i Sverige. Han reiste til utlandet for å studere romansesang og kirkemusikk. Etter endt utenlandsopphold stiftet han Korforeningen, den senere Cæciliaforeningen, som han dirigerte i tretti år. Lammers komponerte en rekke sanger og verker for kor. Han var også viktig for norsk folkemusikk. Han ble opptatt som frimurer i *Leoparden* i 1875.

Instrumentalister

Oscar (Johannesen) Borg (1851 – 1930) var blåser, organist, dirigent og komponist. Han er mest kjent for sine marsjer for korps. Han ble opptatt som frimurer 17/11-1902 i Leoparden. Bare 13 år gammel ble han opptatt som musikkelev i 1. Brigades Musikkorps under dirigent Reissiger, men gjorde fra første stund full tjeneste som 1. fløytist. Kronprins Oscar, som var preses for Musikaliska Akademien (nå Musikhøgskolan) i Stockholm, fikk høre om guttens musikalske begavelse, og i 1869 ble Oscar Borg opptatt ved akademiet. I 1872 tok han musikkdirektørexamen ved Musikaliska Akademien som bestemann i sitt kull. Han vendte tilbake som musiker i Brigademusikken i Halden. Da Reissiger i 1881 gikk av som dirigent og instruktør for 1. Brigades Musikkorps på grunn av «høy alder og dårlig helbred», var Oscar Borg selvskreven til å overta. Han overtok også stillingen som organist i Imanuelkirken.

Johan Halvorsen (1864 – 1935). Gift i 1894 i Bergen med Anna (“Annie”) Grieg (1873–1957), datter av cellist, bankbokholder og konsul John Grieg (1840–1901; bror av Edvard Grieg, 1843–1907) og Fanny Emma Caroline Marie Ehrhardt (1845–1931). Far til Stein Grieg Halvorsen (1909–).

Gjennom sitt allsidige virke kom Johan Halvorsen til å sette et sterkt preg på norsk musikkliv gjennom nesten 50 år. Han debuterte som fiolinsolist i Drammen 1882 og stod siste gang på podiet som dirigent i Nationaltheatret 1931, der han virket som kapellmester 1899–1929. Blant hans rundt 170 komposisjoner inntar teatermusikken derfor en stor plass, men han skrev musikk innen de fleste sjangere, deriblant tre symfonier.

Johan Halvorsen fikk opplæring på fiolin, fløyte, kornett og andre messinginstrumenter. Bare 15 år gammel reiste Halvorsen til Kristiania, og etter å ha prøvespilt for Paolo Sperati ble han elev i brigademusikken i ett år. Samtidig fikk han arbeid som fiolinist ved Christiania Folketheater i Møllergata, som fremførte underholdningsstykker med mange sanginnslag, samt operetter og enkelte operaer. Opptatt som frimurer i Leoparden 14/3 – 1902.

Organister

De tre domorganister:

Christian Cappelen (1845 – 1916), var en norsk komponist og organist. Han studerte i 1860-63 ved musikkonservatoriet i Leipzig. Fra 1868 var han organist i Strømsø kirke, senere organist ved Bragernes kirke og i tiden 1887–1916 ved Vår Frelses kirke i Christiania (nå Oslo domkirke). Han hadde stipendiereiser til Leipzig, Dresden og Berlin. Han var i 1890–1916 lærer ved det praktisk-teologiske seminar. Christian Cappelen var en kjent komponist og utga sanger, pianostykker, orgelpreludier, kantater m.m. Hans komposisjoner anses å være i en romantisk stil og han skal ha vært påvirket av Mendelssohn og Schumann. Christian Cappelen holdt også mange konserter rundt i landet, og han ble kjent for sine improvisasjoner. Han var frimurer og ble opptatt i Leoparden i 1876.

Eyvind Alnæs (1872 - 1932) var en norsk komponist, organist og dirigent. Alnæs studerte i Oslo, Leipzig og i Berlin. Fra 1895 til 1907 var han organist i Drammen, deretter organist og kantor ved Vår Frelses kirke (nå Oslo domkirke) fra 1916 til sin død julaften 1932. Han var videre kordirigent for Oslo Håndverkersangforening og Holters korforening. Han var medlem av Koralbokkomiteén og harmoniserte svært mange koraler - og bidro også til å grunnlegge Norsk Komponistforening i 1917. Som konsulent og tilrettelegger av klavermusikk for det store musikkforlaget Edition Wilhelm Hansen nedla han også et meget betydelig arbeid. Som akkompagnatør nøt han stort ry og er blitt sammenlignet med Robert Levin som oppnådde samme posisjon i etterkrigstida som Alnæs hadde hatt i mellomkrigstida. Eyvind Alnæs var frimurer og aktiv som organist i Den norske Frimurerorden.

Arild Edvin Sandvold (1895 - 1984) var en norsk organist, dirigent og komponist. Mesteparten av sitt virke hadde han som domorganist og kantor i Vår Frelses kirke (nå Oslo domkirke) og som orgellærer på Oslo Musikkonservatorium, (nå Norges Musikkhøyskole. Sandvold var dirigent for Cæciliaforeningen fra 1928 til 1957. Sandvold studerte først noen år i Oslo hos blant andre Hilmar Grønner og Gustav Fr. Lange før han reiste til Leipzig der han studerte orgelspill hos Karl Straube. I Leipzig hørte Sandvold Max Regers orgelmusikk som øvde stor påvirkning på ham. Denne påvirkningen kommer tydeligst fram i det store orgelverket *Introduktion og Passacaglia h- moll*. I 1949 ble Sandvold utnevnt til ridder av 1. klasse av *St. Olavs Orden*. I 1953 ble han utnevnt til ridder av 1. klasse av *Finlands løves orden*.^[1] I 1964 ble han utnevnt til medlem av det svenske Kungliga Musikaliska Akademien. I 1965 ble Sandvold utnevnt til kommandør av *St. Olavs Orden*. Arild Sandvold var frimurer og mangeårig kantor i Den Norske Frimurerorden. Han ble opptatt i ”Haakon til de tre Lys” i 1923.

Conrad Baden (1908 - 1989) var en norsk organist, komponist, musikkpedagog og musikkritiker. Baden tok eksamen ved Musikkonservatoriet i Oslo i 1931. Han studerte deretter komposisjon i Leipzig. Han studerte kontrapunkt med Per Steenberg og instrumentasjon og komposisjon med Bjarne Brustad. Siden studerte han Paris og i Wien. Baden hadde stillinger som organist i 47 år i Strømsgodset kirke, Strømsø kirke og Ris kirke. Fra 1947 var han også lærer i kontrapunkt, harmonilære og komposisjon ved Musikkonservatoriet i Oslo. Som musikkritiker skrev han i Drammens Tidende, Vårt Land og Morgenbladet. Han var redaksjonsmedlem i Nordisk Musikkultur, Norsk Kirkemusikk og Norsk Musikktidsskrift. Conrad Baden var frimurer, opptatt i St.Svithun i Stavanger i 1947.

Rolf Holger (1903 – 1969), norsk organist og pianist. Utdannet ved Musikkonservatoriet i Oslo (Arild Sandvold) og hos Dagmar Walle-Hansen. Debuterte som pianist 1927, som

organist 1937. Organist i Oslo 1946–69 (Vålerengen kirke 1946–58, Sofienberg kirke 1958–63, Manglerud kirke 1963–69). Holger gav en lang rekke konserter i inn- og utland og er særlig kjent som organist i NRKs radioandakter, Holger var også en etterspurt akkompagnatør, og han akkompagnerte bl.a. Aase Nordmo Løvberg på hennes konsertreiser. Han var også akkompagnatør på mange plateinnspillinger. I 1950 uroppførte han som solist Eivind Grovens Klaverkonsert med Harmonien i Bergen dirigert av Olav Kielland. Rolf Holger var frimurer og gjorde tjeneste som organist ved logemøter i Stamhuset i Oslo. Han ble opptatt i ”Haakon til de tre Lys” i 1933 og organist der fra 1935.

Leif Solberg, (1914), er norsk organist og komponist. Studerte ved Musikkonservatoriet i Oslo med bl.a. A. Sandvold, P. Steenberg og K. Andersen, deretter studieopphold i London, København, Salzburg og Haarlem. Debuterte som organist 1938. 1938–82 organist i Lillehammer, hvor han også virket som korleder og musikk lærer. Solberg har vært en flittig konsertgiver. Han er (2011) det eldste nålevende medlem av Norsk Komponistforening. Av hans produksjon nevnes: *Variasjoner over Eg veit i himmerik ei borg* (1932), *Maihaugkantate* (1943), *Langfredagsmeditasjon* (for soli, kor og orgel, 1945), *Introduksjon og passacaglia* (1946), *Ver Sacrum* (1947), en fiolinsonate (1948), en symfoni (1951) og korverket *Missa Brevis* (1985).

Han ble opptatt som frimurer i St.Olav til det gygne kors” på Lillehammer i 1949. Han har mange års virke som organist og korleder i denne logen. *Han ble tildelt DNFO hederstegn 2.mai 2002.*

Danmark

Johann Adolf Scheibe, 1708 – 1776, f.Leipzig. Recip i loge ”Zorobabel og Fredrik” 1746. Musikk tidsskrift-utgiver og komponist. Var en klar motstander av J.S.Bach’s musikk – for svulstig og kontrapunktisk. Kongelig kapellmester i København. Hans innsats og hans tanker om musikkens form og innhold ble meget betydningsfullt for dansk musikk liv. Scheibe utga to bøker med frimurersanger.

Johann Abraham Peter Schulz, (1747 - 1800) f. i Lüneburg, var en tysk komponist og kapellmester. Han ble i 1787 kallet til København som komponist og teaterkapellmester. Schulz skrev i 1790 musikken til syngespillet *Høst-Gildet* (tekst av Thomas Thaarup) som var en hyldest til bondefrigjørelsen. Dessuten skrev han en rekke korverker samt en rekke folkelige sanger. Opptagelse som frimurer er dokumentert. I 1799 innvalgt i Svenska Musikaliska Akademien.

Friedrich Ludwig Æmilius Kunzen, (1761 - 1817), var en tyskfødt komponist og dirigent som levde og virket, store deler av livet i Danmark. Han var født i Lübeck hvor faren, Adolph Carl Kunzen var organist. Kunzen overtok for Schulz som teaterkapellmester i København. Recipierte i loge ”Zorobabel og Fredrik” i 1795.

Valdemar Johannes Ludvig Schiøtt, (1826 – 1915), (filantrop) fløytist og komponist. Recipierte i loge ”Zorobabel og Fredrik” og var musikkdirektør i den logen i tiden 1857 – 1910.

F. Henriques, (1867-1940), fiolinist og komponist. Recipierte i loge “Nordstjernen” i 1909.

W Schrøder, (1896 – 1976), pianist, dirigent og komponist. Recipierte i 1931 i loge ”Christian”, her musikkforstander 1937 – 1963.

Peter Madsen, (1944), trompet og komponist. Har vært ansatt i Det Kongelige Kapel, Odense Byorkester og Radiosymfoniorkesteret i København. Opptatt i ”Zorobabel og Fredrik til det kronede Håb”, fast medlem i den danske forskningslogen ”Friedrich Münter”. Ledende i Danmark på forskning av frimurerisk musikk.

Sverige

Johann Gottlieb Naumann (1741 – 1801)

I november 1777, ble den berømte Dresden kapellmesteren Johann Gottlieb Naumann adoptert i S:t Johanneslogen L'Union. Han var kommet til Sverige på anmodning fra kongen, Gustav III, for å bygge opp det kongelige hovkapellet/operaen i Stockholm.

For Stockholmslogene komponerte Naumann rituell musikk som fremdeles finnes bevart i den svenske Ordens arkiv, med Naumanns egen notskrift og med flere kopier. Det merkelige er at den musikken som er skrevet til en ritualmessig typisk svensk tekst, i praksis ikke kom til å overleve det 18.århundre.

Skrev operaen *Osiris*, uroppført i Tyskland i 1781, forløperen til Mozarts *Tryllefløyten*.

Mozart og Naumann møttes i Dresden i april 1789. Naumann virket også i København 1785 – 1786.

Olof Åhlström (1756 – 1835)

Bondesønnen fra Sørmland fikk utvikle seg som musiker, frimurer og tjenestemann i nær tilknytning til hoffet, i den Gustavianske tid. Tilfeldigvis vandret han inn byporten i Stockholm samme dag som Gustav III gjennomførte sitt statskupp, den 19.august 1772. Han ble etter hvert tatt opp som elev ved ”Musikaliska Akademien” (i dag Musikhøgskolan i Stockholm), og fikk stilling som organist i Maria kirke i 1776. I 1792 fikk han den prestisjefylte stillingen som organist i Jakobs kirke, en tjeneste han hadde inntil sin død. Parallelt med dette var han tjenestemann i det svenske Krigskollegium og tjenestegjorde som krigsråd i tiden 1805 – 1824. Både som musiker og tjenestemann fikk Åhlström etter hvert innpass ved hoffet. Kong Gustav III bestilte flere verk av den unge komponisten. Noe som igjen førte til at han i 1785 ble styreleder for ”Musikaliska Akademien”, og året etter kronprinsens musikk lærer.

Det som virkelig førte til at Åhlström ble en av de mest innflytelsesrike personer innen svensk musikkliv, var starten av et musikkforlag i 1783. Her fikk han eneretten til å trykke noter både i Sverige og Finland ved kongelig privilegium. Dette var en unik posisjon. Hans mest kjente publikasjoner er nok utgivelsene av Carl Michael Bellman's "Fredman's Epistler" (1790) og "Fredman's Songs" (1791), som han også arrangerte for piano. Dette er betydningsfulle utgivelser som aldri ville ha funnet sted uten Åhlström.

Olof Åhlstrøms frimurerliv startet ved opptagelsen i St. Johanneslogen St. Erik i 1779. Han endte opp som ”Directeur och Föreståndare för Ordens Capell” i daværende Stora Landslogen

Carl Michael Bellman (1740 – 1795)

I fjor (2010) var det 250 år siden Bellman ble født i Stockholm og vokste opp i et hjem hvor foreldrene ga sine barn en religiøs og musikalsk oppdragelse. Carl Michael var den eldste, av 14 barn, og begynte på privatskole allerede som seksåring. Tidlig viste han tegn som en litterær begavelse. Allerede som fjortenåring førte han sine samtaler på vers, en teknikk han ganske snart videreførte i sine skriftlige produksjoner. Han oversatte salmer fra flere språk og han komponerte til stadighet sanger.

En av sangene var *Gustafs Skål*, en sang han hadde skrevet som hyllest til kongen i begynnelsen av året 1772. Fra begynnelsen skrevet i flere variasjoner. Den 19. august samme år foretok kong Gustav III et vellykket statskupp og tilrev seg makten fra Riksdagen og Riksrådet. På denne revolusjonens dag oppholdt Bellman seg Skeppsholmen, en øy og bydel i Stockholm og her lærte han en gruppe marineoffiserer å synge *Gustafs Skål*- ”Den bästa Kung som Norden äger”. Senere på kvelden da kongen passerte ble sangen sunget unisont til kongens ære, hvor på kongen repliserte: ”Takk for skålen.” Sangen ble etter dette så populær og at den ble brukt som kongesang i den gustavianske tid. I 1763 rømte Bellman til Norge (nærmere sagt Halden), hans økonomiske situasjon var blitt uholdbar og det eneste alternativet var gjeldsfengsel på Fredriksten festning. Familien klarte imidlertid å betale hans gjeld så han kunne dra tilbake til Stockholm etter et år, i 1764.

Bellmans opptagelse i frimurerlogen fant sted i 1776, tre år etter at han ble kallet til slottet for første gang. Logen var ”7de Johanneslogen” i Stockholm, en loge som var i virksomhet i tiden 1760 – 1797. I følge et svensk frimurerleksikon er der ikke funnet noen opplysninger om Bellmans frimureraktivitet.

Eskil Hemberg (1938 - 2004)

Hemberg er en av de fremste svenske komponister i sin generasjon, og en viktig bidragsyter til forvaltning av svensk musikk. På mange nivåer, har han vært sentral i å bringe svenske kormusikk ut på en internasjonal scene. Han har komponert en rekke verker, bl.a.

kammermusikk, komposisjoner for solo stemme, a cappella kor og korverk med orkester, samt seks operaer. Han var også en utmerket og ettertraktet arrangør.

Eskil Hemberg studerte ved Musikhøgskolan i Stockholm og utdannet som musikk lærer, organist og dirigent. I tiden 1959-1983 gjennomførte Hemberg med Akademiska Kor i Stockholm en rekke konsertturneer i USA.

Han hadde videre mange styreverv i de svenske musikkorganisasjoner. I tillegg til musikerrollen var han - Executive produsent 1963-1970 i Sveriges Radio, planleggingssjef og direktør for svenske Rikskonsertter 1970 til 1983, daglig leder og kunstnerisk leder for Göteborg Opera 1984-1987, daglig leder og kunstnerisk leder for Den kongelige svenske Opera i 1987 - 96, president i Society av svenske komponister 1971-1983, president i International Music Council of UNESCO, 1992-1994, medlem av Svenske Academy of Music siden 1974.

Han recipierte som frimurer i St.Erik i Stockholm i 1985, og har komponert flere verk for FrimurerOrden.

Finland

JEAN SIBELIUS (1865- 1957)

Sibelius var ikke bare en stor frimurerkomponist, han regnes i internasjonal sammenheng som en av 1900-tallets største symfonikere og tonediktere. I frimurerisk sammenheng står han som komponist for noe helt unikt. På bestilling fra den finske logen "Suomi Loosi nr.1", hvis moderloge er "The Grand Lodge of the State of New York", har han skrevet en komplett samling ritualmusikk til de tre grader i St.Johanneslogen. All musikk som benyttes er skrevet av Sibelius. Denne musikken er forordnet. Etter all sannsynlighet, noe som bekreftes av nordisk forskning innen frimurermusikk, er dette det eneste sted i frimurer verden, hvor man har fastlagt og forordnet ritualmusikken til alle de tre St.Johannes-grader. Musikken gjentas kveld etter kveld, på samme måte som ritualene.

Obs. Frimureriet var forbudt i Finland i tiden 1822 – 1923.

Det usedvanlige ved at Sibelius skrev sin ritualmusikk var, at man tidligere i Finland, og som vi innen det svenske system og i frimurer verden for øvrig, fortsatt gjør det, bortsett fra en grad, benytter fritt valgt musikk. Vanlig praksis er å fremføre egnede musikkstykker under arbeidet, og ikke en fastlagt, rituelt tilhørende, komponert musikk. Internasjonal praksis er at orglet fremdeles er det sentrale instrument i frimurerens møter, men der hvor dette ikke lar seg gjennomføre, erstattes dette av musikk som fremføres på et annet instrument eller via cd-spiller og forsterkeranlegg. En praksis som også benyttes i enkelte norske loger.

Den store komponisten ble opptatt som frimurer i 1922, men først i 1927 var første del av ritualmusikken klar. De fleste med tekst av komponistens gode venn broder Samuli Sario. Han benyttet også tekster av den svenske frimurere Viktor Rydberg.

Den fullstendige ritualmusikk var komplett først i 1946. I årene 1948-49 reviderte Sibelius hele samlingen med ritualmusikk, ferdig for trykking i New York i 1950. Musikken er senere revidert, og siste utgave med finsk, engelsk, tysk og svensk tekst forelå i 1992.

Edvard Armas Järnefelt (1869 - 1958), var en finsk komponist og dirigent. Han hadde et nært forhold til Jean Sibelius, som var gift med Järnefelt søster Aino. Järnefelt studerte under komponisten Ferruccio Busoni i Helsinki og Jules Massenet i Paris.

Han var direktør for Helsinki Opera (1903-1907) ga han de første forestillingene av Wagners operaer i Finland (1904). Han ble dirigent for Hovkapellet i Stockholm i 1907 og i 1910 ble han svensk statsborger. I 1932 vendte han tilbake til Finland som direktør for Helsinki Opera. Han var kjent som en dirigent med verk av Ludwig van Beethoven, Wagner og sin svoger, Jean Sibelius. Han skrev sanger og kor, orkester og piano musikk, men ble kjent hovedsakelig for sin *Berceuse* (1904) og *Praeludium* for lite orkester.

Han recipierte i St.Erik i 1923, og har bl.a. komponert en kantate for en Johannesloge.

Kaj-Erik Gustavsson (1942)

For fem år siden presenterte Gustavsson ny finsk ritualmusikk, skrevet som et flersatsig verk, for baryton, mannskor og orgel, under tittelen "Frimuraremusik". Verket ble komponert til 250-årsjubileet for Finlands eldste loge, St.Augustin i 2006, og tekstene til vokalsatsene er

hentet fra Karl 12.s bibel. Ved valg av tekster har Gustavsson vist en særlig stilistisk sikkerhet ved å bruke Davids salmer i Johannesskiftet som tekstgrunnlag for ritualmusikken.

Musikken, som stiller vesentlige krav til utøverne, er skrevet av en komponist som mestrer sitt håndverk. Karakteren er typisk finsk fra vår tid, uten å være for utpreget modernistisk. I alle verkets satser er der en fin balanse i tonespråk og klangbilde, hele tiden tilpasset ritualets budskap og intensjon.

Organisten Kaj-Erik Gustavsson er en musiker på høyt nivå. For øvrig er han en meget anerkjent komponist i sitt hjemland, med en vesentlig produksjon av både vokal- og instrumental- musikk.

Gustavsson fikk mestergraden i 1987.